

Naturplan med fokus på agerhøns og harer

Igennem de seneste 2 år har det nordfynske gods Gyldensteen, i samarbejde med Patriotisk Selskab og AgroNatur, arbejdet med i et naturplansprojekt finansieret af Fødevareministeriet, under ordningen *Pilot- demonstrationsprojekter om græsningsselskaber og naturplaner*. Temaet for projektet har været tilbagegangen i bestanden af agerhøns og hare, og hvordan markvildtet kan tilgodeses i en effektiv landbrugsdrift som Gyldensteen.

I Naturplanen for Gyldensteen er fokus rettet mod agerhøns og hare, men de tiltag, der anbefales i planen, gavner også en lang række andre vildtarter i det åbne land.

Udviklingen i bestanden af markvildt

De årlige afskydningstal for de enkelte jagtbare vildtarter bliver brugt som en indikator for bestandens udvikling. I de glade 60'ere lå afskydningstallene på 400.000 hare pr. år og mere end 400.000 agerhøns pr. år. I takt med landbrugets udvikling mod større enheder, færre hegn, mere effektiv markdrift med "renere" marker, er afskydningstallene faldet støt. I 2005 blev der således nedlagt 60.000 hare og 30.000 agerhøns (heraf menes 60 % at være udsatte agerhøns, hvilket vil sige, at udbyttet af vilde agerhøns, som er født og opvokset i naturen, er helt nede på 12.000). Ifølge afskydningstallene kan bestandene i dag anslås til at være 10-15 % af niveauet i 60'erne.



Rovvildtet

En vigtig faktor, som har påvirket bestandene af markvildt, er rovvildtet. Det er således tydeligt at se, at når antallet af ræve er nedadgående på grund af skab, stiger antallet af hare, agerhøns og andet markvildt. Engelske undersøgelser har bekræftet, at mængden af rovvildt er en faktor, som påvirker markvildtet, men bestandene kan sagtens være større, uanset mængden af rovvildtet.



Agerhønen er særlig udsat for angreb under rugning og fødesøgning. Det kan der tages hensyn til i terrænplejen, dels ved at sørge for at der er redeskjul fordelt over hele ejendommen, således at ræven skal afsøge et større område, dels ved at sørge for at den enkelte agerhøne kan få dækket sit fødebehov indenfor et begrænset område, så den ikke skal bevæge sig så langt i sin fødesøgning og dermed være mere udsat for angreb.

Agerhønen og harens livsvilkår i landbrugsdriften

Selvom intensiveringen i landbruget har påvirket mængden af markvildt, trives både haren og agerhønen bedst i et kulturlandskab. Begge vildtarter er afhængige af en rotation, så der året rundt er adgang til optimale yngleforhold og et varieret fødeudbud. Agerhønen har behov for lodne markkanter, fodposer i hegn og lignende kanter med vissent græs til redeskjul. I tilknytning hertil skal der være nem adgang til åbne arealer (markveje og kortklippede spor), hvor agerhønens kyllinger kan komme ud i solen og tørre efter regnskyl. I de første leveuger er agerhønens kyllinger afhængige af en proteinrig insektføde. Året rundt lever de voksne fugle af ukrudtsfrø, spildkorn og grønne skud. Særligt korn og ukrudtsfrø står højt på spisesedlen, da undersøgelser viser, at en agerhøne skal pirke 25.000 gange for at dække sit daglige fødebehov med grønne skud, men kun 500 gange, hvis fødekilden er kerner.

Haren trives bedst i et mosaiklandskab, hvor der er et varieret udbud af grøntfoder indenfor dens aktivitetsområde. Haren er derfor særligt sårbar overfor store markflader med en ensformig kornafgrøde, som er værdiløs for haren det meste af sommeren, og den bliver da også mere sårbar overfor rovvildt, jo længere den skal bevæge sig omkring. Haren har også behov for åbne områder med kortslået vegetation, hvor dens kyllinger kan komme ud og tørre efter regnskyl.

Hvordan bliver der plads til agerhøns og hare i et effektivt landbrug?

Det er ikke alle steder, at dækningen af markvildtets behov har været tilgodeset i udviklingen i det moderne landbrug. I de senere år er der dog flere "forsøg", som har vist, at en række simple terrænplejeforanstaltninger kan forbedre forholdene for markvildtet, herunder agerhøns og harer. Den seneste landbrugsreform har også åbnet mulighed for en række tiltag på brakarealerne.

Ved at udarbejde en naturplan har Gyldensteen kortlagt ejendommens natur, allerede udførte tiltag og hvordan forholdene er for markvildtet i et moderne landbrug i dag. Ud fra kortlægningen er der i naturplanen givet en række forslag til nye tiltag, der kan forbedre forholdene for markvildtet i sammenhæng med en effektiv landbrugsdrift.

Natur- og Vildtplejerådgiver
Kristian Kølln
kk@agronatur.dk



Foto: Kristian Kølln, AgroNatur

Læs mere om naturplansprojektet [her](#)